

İrem Uzunhasanoğlu

Gitme

Gül

Yanaklarının

Solar

4. BASKI

—
Türk
Edebiyatı
Roman
—

İrem Uzunhasanoğlu, 1983 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakóltesi'nde Amerikan Filolojisi okudu, Cambridge Üniversitesi'nde Uluslararası Öğretmenlik eğitimi aldı, New York Üniversitesi'nde Eğitim yüksek lisansını tamamladı. Işık Lisesi ve Robert Kolej'de İngiliz Edebiyatı dersleri, Acıbadem Üniversitesi ve Kapadokya Üniversitesi'nde Toplumsal Cinsiyet, Edebiyat Kuramları ve Amerikan Edebiyatı dersleri verdi.

365, *Her Güne Bir Yazı* (2016), *Ufkun Öte Yanı* (2018), *Evvel Bahar* (2020), *Uzak Bir Masal* (2024) ve *Bir Aşkın On Günü* (2025) adlı kitapların yazarıdır. George Orwell, Virginia Woolf, F. Scott Fitzgerald, John Berger ve William Shakespeare'in eserlerini Türkçeye çevirdi. *Oksijen* gazetesinde "Kitabın Nabzı" başlığı altında haftalık yazılar yazmaktadır.

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Bir Aşkın On Günü
Uzak Bir Masal
Evvel Bahar

GİTME, GÜL YANAKLARIN SOLAR

Yazan: İrem Uzunhasanoğlu
Yayına hazırlayan: Aslı Güneş

Yayın hakları: © 2026 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Epsilon, 2016

Doğan Kitap'ta 1. baskı / Şubat 2026 / ISBN 978-625-5683-98-4

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomođlu
Sayfa uygulama: Taylan Polat
Baskı: Ayhan Matbaa Basım San. Tic. Ltd. Şti.
Mahmutbey Mah. 2622 Sok. No: 6/41
Bağcılar - İSTANBUL
Tel. (212) 445 32 38 / Faks (212) 445 05 63
Sertifika no: 44870

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Gitme, Gül Yanakların Solar

İrem Uzunhasanoğlu

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Anneanneme ve tüm göç insanlarının anısına...

DOĞAL KİTAP
ÖRNEK KİTAP

“Duydum ki bizi bırakmaya azmediyorsun, Etme
Başka bir yâr, başka bir dosta meylediyorsun, Etme...”

Mevlâna Celaleddin Rumi

Epilog

Göç ağrısı
Yer ağrısı
Yurt ağrısı
Toprak ağrısı çekendi onlar.

Derdini taşa, toprağa, suya anlatan,
Göç yollarından dönmeyi beklerken hasretle yanan,
Karpuz lambalarına, sandık dolusu çeyizlerine ağlayandı onlar.

Kolye ucunda kalmış fotoğrafı,
Anadan yadigâr defteri,
Bakır kazanı seyre dalandı onlar.

Hayatın dalgalarında kaybeden,
Her şeye rağmen umuda tutunan,
Öldüklerinde üzerlerine Ege kokusu sinmiş olandı onlar.

Çoluk, çocuk, yaşlı, yaşsız, acemi, âşık, maşuk, mecnundu,
Toprak hasretiyle yanıp tutuşan, “harrır” diye yok olandı onlar.
Doğdukları toprakları tekrar göremeden
ölen sürgünlerdi onlar.

Serez’de başlar bu hikâye, Serez’de biter.
Mübadilleri anlatır, onların makûs talihini.

Ve sırça saraylarını,
alacakaranlıklarda inşa edip gün doğarken yıktıkları.

Milyonlarca hikâyeden yalnızca biridir bu.

Ve bir kelebeğin rüyasından çıkıp size konuk olmaya
gelmiştir.

Tam bir buçuk milyon hikâyeden yalnızca biriydi ninemin
öyküsü. Yalnızca birinin anlatılması neyi değiştirir ki? Hiç. Ama
ben yine de size anlatayım...

DOĞAN KİTAP
ÖRNEKTİR

Birinci Bölüm

Mübadil misiniz?

İstanbul / 2013

Bir seyahatle başladı her şey. Bir seyahat serdi tüm geçmişimi ayaklarımın önüne. Hiç bilmediğim mazimi, kökümü, soy ağacı... Karanlık dehlizlerim aydınlandı. Göğe yükselen binlerce ateşböceği misali parlayıp sönen ışıklar her yere saçıldı.

Sahi, nasıl karar vermiştik bu seyahate çıkmaya? Yunan adasına tatile gitme teklifini ilk kim yapmıştı hatırlamıyorum. Her tatil öncesi yaşanan tatlı telaş çökmüştü üzerime; ancak bavulumu hazırlarken bihaberdim orada başıma geleceklerden. Peki şimdi tüm öğrendiklerimle ne yapacaktım? Hayatımı nasıl devam ettirecektim? Sessizliğim, yerini gayriihtiyari bir endişeye teslim etmişti. Şimdi geçmişime dönüp bakınca, o iki günlük tatilin öncesine kadar her şeyin bulanık olduğunu fark ettim. Sanki bu yaşıma kadar boşa yaşamıştım. Her şey o iki günün içinde olmuş bitmişti. Tam bir asırlık zaman dilimi, iki güne sığmıştı.

Oysa Midilli tatiline dair hayallerim basitti: Taze deniz balıkları yiyecektim –hani tarttığında birkaç kilo gelenlerden– yanına mezeler sipariş edecektim, plajda uzanacak, dinlenecek, kitap okuyacaktım. Derin artık iyi bir yüzücü olduğuna göre onlar baba oğul yüzerken, ben de gözlerimi kapayıp Ege'nin diğer kıyısındaki ağaçların saadet içinde salınımlarını ve dallarını birbirlerine sürterek raks edişlerini dinleyecektim. Kısacası, hayattan

iki gün çalmaya gitmişim ama hayat benden iki gün çaldı. Hem de geri vermemecesine. Bir insan neler sığdırabilir ki iki güne diyeceksiniz. Kırk sekiz saat işte. Ne eksik ne fazla. Ancak orada geçmişimi ve geleceğimi bir köprü gibi bağlayacak olan Bay Dimitri'yle tanıştım. Sonra, her şey altüst oldu.

“Mübadil misiniz?”

“Evet, anneannem buralı.”

“O zaman Dimotiko Tiyatrosu'ndaki mübadele sergimi gezmelisiniz; şanslısınız sergi uzatıldı, denize birkaç saat ara vermenizi tavsiye ederim.”

Bay Dimitri'yi dinledim. İyi ki dinlemişim. Dimotiko Amfi Tiyatrosu taht oldu adeta, oradaki sergi de taç gibi oturdu başıma. Bay Dimitri'nin tatlı aksanı, devamlı seğiren gözü... Ve o mektup... Ah, o mektup... Nereden geldiği, arşın arşın nereleri dolaştığını bilemediğim o mektup... Eleni'den Nafia Hanım'a bir pare lütf.

Evet, hikâye aşığı yukarı böyleydi.

Rumelihisarı sirtlarında, pencerelerimi mavi gökyüzü ve yeşil çam ağaçlarının sarmaladığı evimde, manzaraya karşı duran sallanan deri koltuğuma kuruldum, ayaklarımı altına topladım. Bir cenin gibi kıvrıldım, kahvemi yudumlarken gözlerimi hafif kapadım, sessizliğin tadını çıkarmaya başladım. Hayalimde yine oradaydım. O adada. Tatil için gittiğim o hasret kokulu, yemyeşil adada hayata ve geçmişime dair öğrendiğim tüm bilgilerin tekrar tekrar üstünden geçiyordum. İçime işliyordum nakış nakış. Meğer geçmişim Ege'nin öteki kıyısında yatarken, ben her şeyi göz ardı etmişim.

Yorgundum. Çok yorgundum. Zihnim çok uzaklardaydı. Gözlerimi açmayacaktım; kocamı işe, Derin'i okula uğurlamıştım. O iki günü dolu dolu, tekrar tekrar yaşayacaktım. Koltukla beraber usulca öne arkaya doğru salındım. Adanın mis gibi havasını duydum sanki burnumda ve kumsal sarmalayan kıpır kıpır dalgaların sesini kulaklarımda. Güneşin, ufukta denizin içine doğru batışını hayal ettim. “Bir varmış bir yokmuş” diye

başlayan masal diyarlarını ziyaret edişini, onu avuçlarımın içinde tutmak istedikçe usul usul, tüm heybetiyle kayıp gidişini, içimden kıyım kıyım çekilen ruhumun da güneşe eşlik edişini, beni soğuk, karanlık gecede ürkütücü dalgaların vahşi sesiyle yapayalnız bırakışını, boyaları dökülmüş balıkçı sandallarının kıyıya küçük dokunuşlarını, tahta bir tabureye oturup denizde fersah fersah yol kateden motorlu kayıkları izleyişimi ve onların kulak tırmalarken denizle bütünleşen seslerini hayal ettim.

Tak tak tak tak tak tak...

Motor ilerlerken ben de bir asır önceye, 1920'ye gittim. Zorunlu göçe maruz bırakılan o insanları, Ege'nin diğer kıyısına savrulan ve sayıları beş yüz bini geçen mübadilleri düşündüm. Bay Dimitri şöyle demişti: "Kimileri savaşın kirli elleri tarafından yurtlarından söküp atıldı, kimileri yüreklerine salınan korkuyla baş edemeyip gece karanlığı bastırıldığında arkalarına son kez bakarak kaçtı." Dimitri göçün acı hikâyesini anlatırken ben de zihnimde sorular döndürüyordum. Kim bilir kaç ayrılmak istememişti, evinden, yurdundan, komşusundan, kim bilir kaç bir gece aniden sandalda bulmuştu kendini, kökünden zoraki sökülmiş bir ağaç misali. Kim bilir nasıl bir endişe peyda olmuştu gözlerinde.

Midilli'de geçirdiğim bu iki günlük tatilde öğrendiklerim, hayatımın akışına sekte vurmuştu; döndüğüm günden beri sadece mübadilleri ve onların göç hikâyelerini hayalimde canlandırıyor, çılgınlıklarını duyuyordum. Canhıraş bir şekilde sandallara binmelerini, tükenmiş mecelleriyle bir at arabasına tırmanmalarını, kucaklarında korkudan ağlayan çocukları ve üç beş parça eşyayla bilinmezliğe yol almalarını düşünüyordum. Onlardan biri de anneannem Mediha'ydı. Yirmi dokuz günlük bebekken annesi Nafia Hanım'ın kucağında, Serez'den Edremit'e bir kundağa sarılı göç eden anneannem Mediha.

Ona "nine" diye hitap ederdim. "Nineciğiiiiim" derdim uzatarak, o en sevdiğim şerbetli mafiş tatlısından yapmasını isteyeceğim

zamanlarda. Annem çalışan bir kadındı, beni anneannem büyüt-müştü. Titizliği yedi düvele nam salmış Mediha Hanım'ın çok sev-diğim birkaç özelliği vardı. Hasret dolu Rumeli türküleri söyler, yemeğe doyamayacağınız mantılar açar, ömrünüzde yiyebileceği-niz en güzel patlıcanlı ve mercimekli böreği yapardı. Bir de saçları pamuk gibi yumuşacık ve bembeyazdı. Ege'nin iki yakası birbirine düşman ilan edildiğinde, bir göç kervanına katılıp yeni hayatına yelken açtığında henüz kırkı bile çıkmamış masum bir bebektir. Şimdi artık ninem yok ama hikâyesi zihnimde saklı.

Bay Dimitri kırık Türkçesiyle savaşı ve mübadilleri bana an-latırken, bir anda heyecanla sesini yükseltip tırat atar gibi sordu: “Biliyorlar mıydı topraklarının kanla sulanacağını? Onları karşı kıyıya geçirecek olan sandallara veya at arabalarına bindiklerin-de biliyorlar mıydı ileride ‘mübadil’ olarak anılacaklarını? Bi-liyorlar mıydı üzerlerine hikâyeler yazılıp filmler çekileceğini? Ege'nin diğer kıyısına atıldıklarında, biliyorlar mıydı en güzel şarkılara konu olacaklarını?”

Hayır dedim içimden, hayır, nereden bilsinler ki. Ama o an, o küçük an sessizce mırıldandım: “Bir mübadele romanı yazaca-ğım ve benim romanıma başkahraman olacaksın Mediha!”

Bay Dimitri anlatırken kendi kendime bir karar vermiştim: İstanbul'a dönecek, Ege hikâyelerini kaynaklardan araştırarak, mü-badele üzerine yazılmamış tüm kelimeleri yazacak ve ninemi bir roman kahramanı yapacaktım. Bay Dimitri anlatmaya devam etti: “Anadolu'da yaşayan bir milyona yakın Rum'la, bu topraklarda yaşayan beş yüz bin Müslüman evlerini deşmiş tokuş yaptıklarında, geride bıraktıkları mallara karşılık ev ve zeytinlik vaat edilmiş on-lara. Sizin anneanneniz de bu kanundan faydalanmış olmalı!”

“Evet bunu biliyorum Bay Dimitri, anneannemin Edremit'te çift katlı bir evi ve zeytinliği vardı.”

“Mal mübadelesi... Herkes yeni evine, yurduna yerleşti. Ya sonra?”

“Sonra ne oldu?”

“Acılar silindi mi? Geçmişlerini karşı kıyının topraklarına gömüp unutmayı seçtiler.”

“Unutmayı, hatırlamamayı ve susmayı seçmek... Anneannemin kelimeleri bunlar.”

Bay Dimitri'nin bahsettiği suskunluk dönemi sona erdiğinde, hafızasının tozlu odalarından anılarını bir bir çıkarmaya başlamıştı ninem. Hüzünlü gözleriyle pencereden dışarıyı seyrettiği yağmurlu bir gün aniden konuşmaya başlamıştı. Boyuna çizgileri olan yeşil renkli bir entari vardı üzerinde. Divanın üzerinde oturuyorduk, kafamı onun dizlerine yaslamış, yağmurun sesini dinliyordum. Ninem saçlarımı okşarken ben de yeşil entarisinin kuşağıyla oynuyordum.

“Ah göç...” diyerek anlatmaya başlamıştı. Anlattığı hikâyeden pek bir şey anlamamıştım ya da hikâyeye beni zerre kadar ilgilendirmemişti. Hatırlamıyorum. Hikâyede ilgimi çeken tek tük cümleler şunlardı: Kundaktayken göç eden o bebek, on beş yaşına geldiğinde anne ve babasını kaybetmişti. Akıp geçen yılların acımasızlığına yenik düşen Mediha ve küçük erkek kardeşi Sezai, Edremit'te Hala Hanım'la yaşamaya başlamışlardı. İşte o zaman tanımıştı zeytinlik komşusu Emin'i. Mediha on beş, Emin ise otuz bir yaşındaydı. Ninemin gözlerinin buğulandığını ve duvardaki bir tabloya dalıp gittiğini fark ettiğimde tüm saflığımla “Âşık mı olmuştunuz birbirinize?” diye sormuştum. Utanmıştı Mediha. “Aşk da neymiş, edepsiz edepsiz sorular sorma.”

Şimdi tatlı bir tebessümle hatırlıyorum pamuk ninem Mediha'yı.

“Nineciğim, kaç doğumlusun sen?” diye sorduğumda “1329” derdi. Şaka yapıyor sanırdım.

“Olur mu nine? Hiç yedi yüz yaşında bir insan olur mu?”

Yıllar sonra öğrenmiştim 1329'un, Hicri Takvim'de 1913'e eşdeğer olduğunu.

Takvimleri kim icat etmişti ki zaten?

“Göç ağrısı, yer ağrısı, yurt ağrısı, toprak ağrısı çekendi onlar.”

Gitme, Gül Yanakların Solar, mübadil bir ailenin dört kuşağa yayılan dokunaklı hikâyesi.

Evini bir gecede terk etmek zorunda kalan Nafia Hanım; cümleleri yarım kalan Mediha; annesinin suskunluğunda büyüyen Leman ve kalbi Ege'nin iki yakasında atan bir kadın yazar... Bir sandık dolusu yas, sessizlik ve göç hafızası.

1923 Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi'ni yalnızca tarihsel bir kırılma olarak değil, kuşaktan kuşağa aktarılan derin bir hafıza yarısı olarak anlatan roman; Serez ve Midilli'den Edremit'e, oradan doğuya uzanan bir yolculukta 1920'lerin Türkiye'sini ve suskun bırakılan acıların kadınlar üzerindeki izlerini görünür kılıyor.

Bu toprakların büyük acısına yakılmış bir ağıt; zeytin ağaçlarının hasret yüklü ezgisi; Ege'nin iki yakasının makûs talihine bir isyan... Yakın tarihin hüznü hatıralarında içli bir yolculuk.

Türk edebiyatının güçlü kalemi İrem Uzunhasanoğlu, bu ilk romanında anneannesinin izini sürerken köklerini, unutulmaya zorlanan ama hep hatırlanan acıları ve suskunluğun içinden sızan hafızayı gün yüzüne çıkarıyor.

Sahipleri göç edince başka diyarlara, yalnız kalan ağaçlar ne yapardı?

